

Bomeninspectie op landgoed Steenenburg

Door: Ottburg, F.G.W.A. en D.R. Lammertsma
Datum: 12-02-2019, update 18-02-2019.
Status: definitief.

Contactpersoon onderzoeker: Fabrice Ottburg BSc.
Wageningen Environmental Research (WENR)
Team Dierecologie
Fabrice.Ottburg@wur.nl
Tel. 0317- 486115/06- 51527364

Foto's: Fabrice Ottburg©

In de gemeente Heusden bevindt zich het landgoed Steenenburg. De gemeente Heusden heeft een ontwikkelingsplan opgesteld dat als leidraad gaat dienen voor de ontwikkeling van plan Steenenburg en in samenwerking met de Kelders Groep is de gemeente Heusden voornemens om landgoed Steenenburg te ontwikkelen.

In het kader daarvan heeft de gemeente Heusden en Kelders Groep Wageningen Environmental Research (WENR) gevraagd om inspecties van bomen uit te voeren in het kader van toekomstige kapaanvragen.

De inspecties voor de bomen zijn uitgevoerd op 19 december 2018 en 11 januari 2019 door de auteurs.

Deze notitie gaat in op drie aspecten die zijn onderscheiden in deze opdracht, te weten:

- 1) Inspectie van bomen in het bos, waar gemeente Heusden het voornemen had om onderhoudswerkzaamheden in het bos toe te passen in het kader van veiligheid;
- 2) Inspectie van bomen ten behoeve van kapvergunningsaanvraag voor de realisatie van het medisch diagnostisch centrum.
- 3) Inspectie van bomen voor een kapvergunningsaanvraag ten behoeve van de aanleg van een toegangsweg vanaf het ei van Drunen over het landgoed heen (in het noordelijke gedeelte).

1. Onderhoud gehele bos

In oktober 2018 heeft de gemeente Heusden door een eigen boomdeskundige (Tree Technician) een quickscan laten uitvoeren van de bomen in Steenenburg om in beeld te brengen welke bomen achterstallig onderhoud kenden en welke bomen een mogelijk risico vormen voor de veiligheid van bezoekers (Figuur 1).

Figuur 1. Tekening quickscan snoeien en rooien Landgoed Steenenburg door Tree Technician.
Bron: Gemeente Heusden (een kaart in hogere resolutie is aanwezig bij de gemeente Heusden).

Tree Technician heeft op 3 oktober 2018 in totaal na inspectie 67 bomen of dood hout (liggend op de bodem) aangemerkt die in hun visie in aanmerking kwamen om te worden gekapt, opgekroond en/of dient te worden verwijderd. Dit in tegenstelling tot eerdere gehanteerde uitgangspunt van gemeente Heusden dat er geen bomen gekapt zouden worden. Dit uitgangspunt is destijds meegenomen in de WENR opdracht op beschermde natuurwaarden op landgoed Steenenburg in beeld te brengen (Ottburg et. al. 2018). Omdat WENR destijds niet heeft gekeken naar de effecten van deze maatregelen op beschermde natuurwaarden heeft gemeente Heusden WENR verzocht een additionele inventarisatie uit te voeren. Deze heeft plaats gevonden op 19 december 2018. Specifiek is er gelet op de aanwezigheid van beschermde natuurwaarden die zich in de boom kunnen bevinden en/of die later in het seizoen gebruik maken van de bomen om in te broeden of te nestelen. Hierbij gaat het in het bijzonder om holenbroeders, zoals spechten, boomklevers en boomkruiper, maar ook boom bewonende vleermuizen, zoals de rosse vleermuis of gewone dwergvleermuis.

Hoe is het veldwerk uitgevoerd? De gemeente Heusden heeft een kaart aangeleverd met daarop de betreffende eerder door Tree Technician geïnventariseerde locaties van bomen en dood hout (figuur 1). Door WENR zijn alle locaties met de daarin betreffende bomen nogmaals bezocht en per boom en dood hout locatie gecontroleerd. Daarnaast zijn er ook bomen buiten de aangegeven zones geïnventariseerd, omdat deze waardevol zijn voor beschermde soorten als holte boom of foerageerplek.

Waarom zijn oude bomen en dood hout van belang? Oude bomen die in een slechtere conditie verkeren worden vanuit boom-technisch oogpunt vaak beoordeeld als overbodig. Deze bomen zijn echter belangrijk voor vogels of vleermuizen als verblijfplaats. Naarmate de conditie van een boom verminderd en bijvoorbeeld afgebroken takken beginnen in te rotten vormen deze een substraat voor insecten die hiervan afhankelijk zijn en naarmate de holte groter wordt ontstaat een potentiële locatie voor vleermuizen en holenbroeders om in te verblijven. Staand en liggend dood hout is daarnaast een belangrijk substraat voor ongewervelden, dat dan weer geschikt is als voedsel voor anders soorten zoals spechten en vleermuizen.

Foto 1. Links de kasteellaan en rechts doodliggend hout.

Resultaat: uit de inspectie van het bosgebied zijn 125 bomen of dood hout locaties naar voren gekomen die in die de huidige situatie van belang zijn voor beschermde natuurwaarden. Separaat wordt een Excel tabel aangeleverd met daarin alle bomen en alle bevindingen daarvan, inclusief locatiebepaling bij de meeste gevallen met GPS coördinaten.

- Er zijn 39 bomen met holtes aangetroffen;
- 17 dood hout locaties, laten liggen;
- 13 dood hout niet gevonden, weggehaald (door derden? Brandhout?);
- 57 additionele bomen, waarin zich (potentiele)holten bevinden en/of dood recht opstaand hout;
- Boom 10 beuk met reuzenzwam kan worden verplaatst naar elders in het bos;
- Boom 1 omgewaaide den naast het pad kan worden verwijderd;
- Boom 12 en 13, twee Italiaanse populieren kunnen worden gekapt en verwijderd.

Van de door Tree Technician geïnventariseerde locaties zijn slechts 3 bomen waarvan de auteurs van mening zijn dat deze kunnen worden verwijderd, omdat ze geen natuurwaarden hebben. Met uitzondering van boom 1, 10, 12 en 13 is WENR van mening dat de overige bomen in het belang van de beschermde natuurwaarden, maar ook om het karakter van het bos te behouden dienen te blijven staan.

Indien men van plan is om toch in te grijpen is nader onderzoek noodzakelijk in het kader van het aanvragen van een ontheffing wet Natuurbescherming. Vooral voor de jaarrond beschermde hollenbroeders en de vleermuizen.

Aan de noordkant staan 3 Fijnsparren die gebruikt kunnen worden door de havik/ in gebruik zijn als broedplaats (Amersfoort coördinaten: 139770-412062, 139788-41066, 139801-412056). Daarnaast is op deze plek een plukplaats waargenomen van de havik in een Amerikaanse eik (Amersfoort coördinaten: 139787-412033). De aanwezigheid van een broedende havik was reeds gemeld in Ottburg et. al. (2018), maar om te voorkomen dat abusievelijk iets misgaat lijkt het de auteurs verstandig om nog een keer de nadruk te leggen op deze locatie. Voorgesteld wordt om de bospercelen waarin deze bomen staan de komende jaren ongemoeid te laten.

In een overleg op 11 januari 2019 tussen de auteurs en gemeente Heusden (de heer Rick Dusée en mevrouw Marloes van Delft) heeft de gemeente Heusden laten weten *dat onderhoud en kapwerkzaamheden aan het bos, met uitzondering van het medisch diagnostisch centrum en de toegangsweg, in wezen het komende jaar niet gaat plaatsvinden behalve voor echt gevaarlijke situaties. De gemeente laat een toekomstvisie opstellen voor behoud en versterking van (de kwaliteiten van) het bos, waarbij ook een maatregelplan hoort voor het bosonderhoud voor de korte, middellange en lange termijn. Deze beheermaatregelen worden mede op basis van de geconstateerde ecologische waarden uitgewerkt, zodat beheer en ecologie in samenhang kunnen worden opgepakt.*

2. Medisch diagnostisch centrum

De Kelders Groep is voornemens om een medisch diagnostisch centrum te ontwikkelen op landgoed Steenenburg. Voorzien is hiervoor een locatie in het noordelijk deel (Figuur 2). Hier zijn 81 bomen geïnspecteerd, omdat deze voor de geplande ontwikkelingen dienen te worden gekapt.

Figuur 2. Plangebied medisch diagnostisch centrum.

Foto 2. Enkele van de bomen binnen het plangebied medisch diagnostisch centrum.

Resultaat: in geen van de geïnspecteerde bomen zijn holtes aanwezig. Wel zijn er in een 11-tal bomen beginnende gaten aangetroffen. In de huidige situatie zijn die onvoldoende diep om in te kunnen broeden of te verblijven, maar indien de bomen zouden blijven staan, dan zullen dit type beginnende gaten verder uitrotten en groter worden.

Ook voor deze geïnspecteerde bomen geldt dat separaat een Excel tabel wordt aangeleverd met daarin alle bomen en alle bevinden, inclusief locatiebepaling met GPS coördinaten.

WENR ziet vanuit de Nb-wet gedachte geen belemmering om deze bomen te kappen. De bomen bevatten geen holtes en zijn overwegend goed onderhouden. Er zijn geen beschermde natuurwaarden in deze bomen aangetroffen.

Binnen het plangebied ligt de zogeheten rietvijver. Hier zijn in een eerder stadium beschermde amfibieën aangetroffen, waaronder de poelkikker (Ottburg et. al. 2018). In de door Kelders Groep gekozen opzet wordt het medisch diagnostisch centrum voorzien van een zogeheten slotgracht. Hierin wordt de rietvijver als het ware opgenomen. Hoe de exacte inrichting van de slotgracht eruit gaat zien is nog niet bekend, maar hierin liggen kansen om de rietvijver en daarin voorkomende amfibieën, evenals andere aquatische gebonden fauna, zoals waterroofkevers en schaatsrijders, mee te laten liften. De structuur, moment van aanleg en ecologisch werkprotocol tijdens de realisatie fase dienen in beeld te worden gebracht. De poelkikker is beschermd onder paragraaf 3.2 onder de Nb-wet en hiervoor dient men te mitigeren en compenseren. Ofwel een ontheffing voor deze soort is noodzakelijk als de rietvijver verdwijnt. De compensatie kan echter gerealiseerd worden in de nieuwe slotgracht, mits voor een inrichting (en beheer) wordt gekozen waarvan de poelkikker profiteert.

Foto 3. Aanwezige rietvijver.

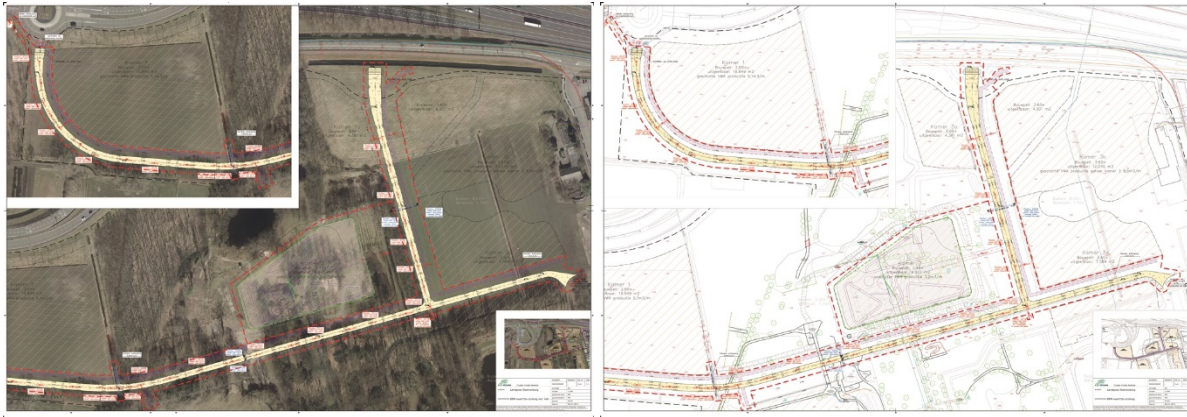
Tijdens het veldbezoek van 11 januari 2019 is op het in het midden gelegen grasveld een plukplaats van de havik gevonden (Amersfoort coördinaten 139884 – 411904), ook zijn hier vossensporen aangetroffen. Daarnaast is er een konijnenburcht aanwezig in de centraal gelegen kunstmatige heuvel (Amersfoort coördinaten 139810 – 411900).

Bij eventuele werkzaamheden dient men rekening te houden vanuit de zorgplicht in de Nb-wet met de aanwezige konijnen. De burcht wordt bij voorkeur niet afgegraven in de periode dat de konijnen met jongen in de burcht verblijven. T.z.t. dient men hier aandacht voor te hebben in het ecologische werkprotocol hoe met deze diersoort om te gaan.

3. Toegangsweg

Voor de toegangsweg geldt dat de inspectie is uitgevoerd op 11 januari 2019. Door de gemeente was het tracé met piketpalen en gele verf (op de asfalt delen) uitgezet. Binnen deze zone zijn alle bomen geïnspecteerd (Figuur 3).

Figuur 3. Tracé toegangsweg vanaf rotonde het Ei van Drunen.

Resultaten: er zijn geen bomen aangetroffen met holtes of spleten waarin beschermde natuurwaarden, zoals holenbroeders en vleermuizen kunnen verblijven. Ook voor deze geïnspecteerde bomen geldt dat separaat een Excel tabel wordt aangeleverd met daarin alle bomen en bevindingen, inclusief locatiebepaling met GPS coördinaten.

Over twee bomen bestaat twijfel: dit zijn twee eiken, nummer 1 en 2 in de tabel, die niet goed konden worden beoordeeld, omdat 1) de eik helemaal begroeid is met klimop of 2) er wel een afgebroken tak aanwezig is, maar niet kon worden gezien of hier een holte in aanwezig is. Dit kon niet vanaf de grond worden beoordeeld.

Foto 4. Links een begroeide eik met klimop en rechts de eik met afgebroken tak.

Langs het tracé, vanaf het Ei van Drunen ligt een prachtige mogelijkheid om de bestaande houtsingel die in de huidige situatie verwaarloosd is en voornamelijk bestaat uit exotische laurierkers te versterken en uit te breiden richting de rotonde. Aangeraden wordt om deze houtsingel met inheemse boomsoorten als eik, berk en beuk te versterken en waar mogelijk in de ondergroei met inheemse struiksoorten als Gelderse roos, hazelaar en Spaanse aak. Bijkomende voordeel is dat niet alleen de natuur hiervan profiteert, maar ook de bewoners ten zuiden van de ontsluitingsweg. De opstaande begroeiing dempt een deel van het verkeersgeluid en verlichting afkomstig van het Ei van Drunen.

Foto 5. Houtsingel vanaf rotonde het Ei van Drunen.

WENR ziet vanuit de Nb-wet gedachte m.u.v. de twee bovengenoemde eiken geen belemmering om de bomen op het tracé te kappen. Hiervoor is een nadere inspectie met bijvoorbeeld een hoogwerker noodzakelijk.

In Ottburg et. al. (2018) wordt al vermeld dat er konijnenburchten in het plangebied voorkomen. Dit geldt ook voor het tracé van de ontsluitingsweg. Bij eventuele werkzaamheden dient men rekening te houden vanuit de zorgplicht in de Nb-wet met de aanwezige konijnen. De burchten worden bij voorkeur niet afgegraven in de periode dat de konijnen met jongen in de burcht verblijven. T.z.t. dient men hier aandacht voor te hebben in het ecologische werkprotocol hoe met deze diersoort om te gaan.

Literatuur

Ottburg, F.G.W.A., D.R. Lammertsma, H.A.H. Jansman en R.M.A. Wegman, 2018. Landgoed Steenenburg; Inventarisatie naar het voorkomen van beschermde natuurwaarden op landgoed Steenenburg. Wageningen, Wageningen Environmental Research, Rapport 2900. 44 blz.; 37 fig.; 4 tab.; 4 ref.

FIN.